

Engagementlijst 2023

Inhoudsopgave

Sociaal	3
Arbeidstransitie	3
Leefbaar Inkomen in Agrifood	5
Leefbaar Loon in Textiel	7
Mensenrechten in Mijnbouw en Hernieuwbare Energie	9
Milieu	11
Energietransitie	11
Biodiversiteit	23
Bestuur	25
Belasting	25
Nederlandse Beursgenoteerde Ondernemingen	27
Incidenten & Controverses	30

Sociaal

Arbeidstransitie

Doel

Het doel van dit programma is om de aandacht voor het onderwerp 'Arbeidstransitie' bij bedrijven in de autosector te vergroten en ze te stimuleren rekenschap te geven van goed werkgeverschap door de transitie in goede banen te leiden en het huidige werknemersbestand te verduurzamen.

Ontwikkelingen

In 2023 hebben we het programma geëvalueerd. We zijn tevreden over de voortgang die bedrijven binnen het programma hebben geboekt. De bedrijven hebben aangetoond dat ze de veranderingen op de arbeidsmarkt voldoende monitoren en de intentie hebben om hier verantwoordelijk mee om te gaan. Alle betrokken bedrijven lijken zich bewust te zijn van de risico's en hun verantwoordelijkheid ten opzichte van hun werknemers, en ondernemen diverse initiatieven om aan deze verantwoordelijkheid te voldoen. We werken toe naar afronding van het engagementprogramma in 2024.

Aptiv PLC

Land
Ierland

Wat is de stand van zaken?

We zijn tevreden over de voortgang van het engagement met Aptiv. Het bedrijf loopt op bepaalde vlakken voorop vergeleken met de andere bedrijven in dit programma. Met name de manier van rapporteren valt op: Aptiv is transparant over haar aanpak omtrent het onderwerp arbeidstransitie en presenteert deze op een coherente manier. Ook zijn er diverse targets gezet op het duurzaam beheren van het werknemersbestand.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We hebben er vertrouwen in dat Aptiv voldoende acties onderneemt om werknemers te begeleiden in de arbeidstransitie en mogelijkheden biedt voor verdere opleiding en baan zekerheid.

Continental AG

Land
Duitsland

Wat is de stand van zaken?

Continental heeft tijdens de gesprekken veel inzicht verschaft over hoe het bedrijf omgaat met veranderingen op de arbeidsmarkt en technologische veranderingen. Continental neemt deel aan de Allianz der Chancen, een sectoroverstijgend samenwerkingsverband waarin benodigde vaardigheden worden uitgewisseld tussen bedrijven. Daarnaast was Continental in de gesprekken transparant over de resultaten van het beleid.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We hebben er vertrouwen in dat het Continental voldoende acties onderneemt om werknemers te begeleiden in de arbeidstransitie en mogelijkheden biedt voor verdere opleiding en baan zekerheid.

Cummins Inc

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

Cummins heeft een uitgebreid trainingsprogramma op het gebied van leiderschap. Dit biedt echter niet genoeg mogelijkheid tot doorstroming binnen het bedrijf naar niet-leidinggevende functies en sluit niet aan op acties die nodig zijn in relatie tot de arbeidstransitie en automatisering. Daarnaast blijft de mate van transparantie in rapporten van Cummins achter bij de andere bedrijven binnen het Arbeidstransitie programma.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We vragen Cummins aan om meer duidelijkheid te verschaffen over hoe de strategie van het bedrijf voldoende mogelijkheden biedt aan werknemers voor doorontwikkeling op een inclusieve manier.

Magna International Inc

Land
Canada

Wat is de stand van zaken?

De focus van het engagement lag in 2023 vooral op concrete actieplannen van Magna voor de arbeidstransitie en het monitoren van de voortgang daarop. Magna heeft een Career Development Framework met functie-profielen en vaardigheden matrices om werknemers te begeleiden in hun ontwikkeling. Onderdeel hiervan is ook meerdere samenwerkingen met scholen om werknemers kansen te bieden om nieuwe vaardigheden te leren. Verder hebben we Magna aangemoedigd om transparanter te rapporteren over het actieplan en concrete vervolgstappen en resultaten.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn tevreden over het engagement met Magna en hebben er vertrouwen in dat het bedrijf voldoende acties onderneemt om werknemers te begeleiden in de arbeidstransitie en mogelijkheden biedt voor verdere opleiding en doorgroei.

Volvo AB

Land
Zweden

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we met Volvo over onder meer de verhouding tussen het aantal nieuwe werknemers en de *turnover rates* (omloopsnelheid) van werknemers in 2022. Volvo rapporteerde over dat jaar namelijk enerzijds hoge percentages van vertrekkende werknemers, terwijl er anderzijds ook veel nieuwe werknemers werden aangenomen. Dit suggereert dat er niet duurzaam wordt omgegaan met het werknemers-bestand. Dit blijft daarom een punt van aandacht. Verder kunnen we ons vinden in de regionale aanpak van Volvo: de soorten technologische ontwikkelingen verschillen per regio waardoor de vraag naar bepaalde vaardigheden ook anders is per regio. Een overkoepelende scenario analyse ligt daarmee minder voor de hand.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We vragen Volvo aan transparant te zijn over de onderliggende oorzaken van de wisselingen in het werknemers-bestand.

Leefbaar Inkomen in Agrifood

Doel

We vragen bedrijven uit de agrifood sector om zich te committeren aan leefbare inkomens voor koffie- en cacaoboeren, en te doen wat binnen hun invloedssfeer ligt om deze mogelijk te maken.

Ontwikkelingen

In 2023 zetten we het engagement met agrifood bedrijven door. Veel bedrijven erkennen het probleem. Ze geven invulling aan hun ketenverantwoordelijkheid middels projecten met koffie- en cacaoboeren gericht op het verbeteren van de inkomens. In 2023 werden veel van deze projecten verder opgeschaald en enkele nieuwe projecten opgestart. De gesprekken gingen ook over het inkoopbeleid van bedrijven en de manier waarop dit de inkomens van boeren beïnvloedt. Op het inkoopbeleid zal in het komende jaar meer nadruk komen te liggen.

Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli AG

Samenwerkingsverband
PLWF

Land
Zwitserland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we met het Zwitserse Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli over leefbare inkomens voor cacao-boeren. We gingen hierbij in op de manier waarop het bedrijf samenwerkt met leveranciers, en hoe Lindt's inkoopbeleid aansluit bij haar ambitie om leefbare inkomens mogelijk te maken. Ook stonden we stil bij Lindt's Farming Program – een programma dat is gericht op het ondersteunen van boeren door middel van onder andere trainingen, inkomensdiversificatie, en bonussen. In 2023 liet Lindt voor de tweede keer een impact-analyse uitvoeren voor dit programma.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In Q1 2024 spraken we verder over de uitkomsten en bevindingen van de impactanalyse, en gingen we in op de geleerde lessen. Vanaf Q2 2024 zijn we niet langer belegd in Lindt. Er zal daarom geen verdere engagement plaatsvinden.

The Hershey Company

Samenwerkingsverband
PLWF

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

We zijn positief over The Hershey Company's inspanningen op het gebied van leefbaar inkomen. In 2023 breidde het Amerikaanse bedrijf haar actieplannen op leefbaar inkomen uit met een vijf-jarig Income Accelerator programma, waarbij boeren contante betalingen ontvangen wanneer zij bijvoorbeeld duurzame en regeneratieve landbouwpraktijken toepassen. Ook kondigde het bedrijf aan meer leningen te gaan verstrekken aan boerengemeenschappen. We zijn ook tevreden over Hershey's transparante rapportage, met name de ontsluiting over het huidige percentage boeren in Hershey's Cocoa for Good programma dat in staat is een leefbaar inkomen te genereren.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We vervolgen het engagement met Hershey en zullen naast bovengenoemde projecten verder ingaan op het inkoopbeleid.

The J.M. Smucker Company

Samenwerkingsverband
PLWF

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

The J.M. Smucker Company werkt in verschillende projecten samen met boeren, waarbij impliciet wordt gestreefd naar het verbeteren van boeren hun inkomens. We willen dat Smucker leefbare inkomens explicieter neerzet als speerpunt; hier beleid op formuleert; en inkomensgegevens van boeren verzamelt, zodat gerichte actie kan worden genomen daar waar dat het hardst nodig is. In 2023 drongen wij hier opnieuw op aan. Omdat het engagementvoortgang achterblijft bij onze verwachtingen stemden we tijdens de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering tegen de herbenoeming van bestuurders, met schriftelijke onderbouwing.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We blijven Smucker vragen om expliciet beleid op leefbare inkomens te formuleren, met onderbouwde en tijdgebonden actieplannen om deze te bevorderen. Het engagement wordt geïntensiveerd.

Nestlé SA

Samenwerkingsverband
PLWF

Land
Zwitserland

Wat is de stand van zaken?

We zijn positief over Nestlé SA's inspanningen op het gebied van leefbaar inkomen. In 2023 breidde het Zwitserse bedrijf haar Income Accelerator programma, waarbij boeren contante betalingen ontvangen wanneer zij bijvoorbeeld duurzame landbouwpraktijken toepassen of hun kinderen naar school sturen, verder uit – onder meer naar het KitKat merk. In de komende jaren wil Nestlé dit initiatief opschalen zodat in 2030 meer dan 160.000 boerenfamilies hiervan profiteren.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Nestlé. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Starbucks Corp

Samenwerkingsverband
PLWF

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

Starbucks Corp onderneemt verschillende acties om de inkomens van boeren te verbeteren, maar refereert in haar beleid nog niet aan leefbare inkomens. Omdat dit achterblijft bij onze verwachtingen stelden we hierover vragen tijdens de aandeelhoudersvergadering van 2023. Ook stemden we tegen de herbenoeming van bestuurders, met schriftelijke onderbouwing. In de tweede helft van 2023 voerde Starbucks een analyse uit met betrekking tot mensenrechten, om nieuwe prioriteitsgebieden vast te stellen. We vinden het teleurstellend dat leefbare inkomens opnieuw niet zijn opgenomen.

De gesprekken met Starbucks gingen in 2023 ook over de situatie van eigen werknemers, namelijk hun recht op vakbondsvorming.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We blijven Starbucks vragen om expliciet beleid op leefbare inkomens te formuleren, met onderbouwde en tijdgebonden actieplannen om deze te bevorderen. Het engagement wordt in 2024 geïntensiveerd.

Leefbaar Loon in Textiel

Doel

Het doel van dit programma is om textiel bedrijven te vragen zich te committeren aan leefbare lonen in fabrieken waar hun kleding gemaakt wordt en te doen wat binnen hun invloedssfeer ligt om deze leefbare lonen mogelijk te maken.

Ontwikkelingen

In 2023 zien we dat bedrijven in toenemende mate overgaan van het hebben van beleid op leefbare lonen tot daadwerkelijke implementatie van dit beleid. Zo zijn er verschillende bedrijven bezig met het verzamelen en transparant maken van de salarissen van fabrieksarbeiders van hun strategische toeleveranciers ten opzichte van verschillende relevante benchmarks zoals de Global Living Wage coalition benchmark waar beschikbaar. Ook zijn er verschillende bedrijven die de impact van hun beleid meten. Op deze manier kunnen bedrijven nog gericht beleid uitvoeren, door de focus te leggen op de elementen die daadwerkelijk leiden tot verbetering. Echter, bedrijven geven nog onvoldoende inzicht in hoe verantwoorde inkooppraktijken precies zijn vormgegeven, of leefbare lonen expliciet onderdeel zijn van collectieve arbeidsovereenkomsten en of het beleid daadwerkelijk leidt tot het dichten van de leefbare loon gap.

Associated British Foods PLC

**Samenwerkingsverband
PLWF**

**Land
Verenigd Koninkrijk**

Wat is de stand van zaken?

Het bedrijf heeft voor het eerst een sustainability & ethics progress rapportage gepubliceerd waarin zij rapporteren over de voortgang op de 2030 doelstelling om leefbare lonen voor arbeiders in de toeleveringsketen te garanderen. Hierin is ook een impactstudie opgenomen dat laat zien hoe één van de programma's in Bangladesh, dat zich richt op het opzetten van efficiënte trainingsprogramma's voor fabrieksarbeiders, leidt tot hogere medewerkerstevredenheid, betere kwaliteit van leven, een hoger salaris en verbetering van hoe het werk wordt uitgevoerd. We vinden het positief dat het bedrijf niet alleen een concrete doelstelling voor leefbare lonen heeft, maar ook over de voortgang rapporteert en toetst of hun beleid op dit onderwerp effectief is.

Wat willen we zien in het komende jaar?

Het bedrijf heeft zich gecommitteerd om lonen van fabrieksarbeiders te verzamelen en te publiceren. We moedigen het bedrijf aan hier voortgang op te boeken omdat op deze manier de leefbare lonen gat inzichtelijk gemaakt kan worden.

Hennes & Mauritz AB

**Samenwerkingsverband
PLWF**

**Land
Zweden**

Wat is de stand van zaken?

Afgelopen jaar heeft H&M stappen gezet op het onderwerp 'herstel en verhaal' en het breder toegankelijk maken van haar klachtenmechanismen; iets waar we bij het bedrijf al vaker op hebben aangedrongen. Daarnaast geeft H&M vervolg aan de eerder uitgevoerde impactstudie door uitbreiding naar meerdere regio's en onderzoek naar de oorzaak van de bestaande gender pay gap.

Wat willen we zien in het komende jaar?

H&M heeft stappen gezet op herstel en verhaal. We moedigen het bedrijf aan om de beschikbare data die ze hieromtrent hebben verzameld publiekelijk te rapporteren.

Industria de Diseno Textil SA

Samenwerkingsverband
PLWF

Land
Spanje

Wat is de stand van zaken?

Inditex erkent het belang van leefbare lonen, prioriteert het onderwerp in haar 'Worker at the Center' strategie en zoekt samenwerking binnen en buiten de toeleveringsketen om het onderwerp verder te brengen. Echter is het bedrijf minder transparant over de voortgang op deze strategie. Ook heeft het bedrijf beloofd in 2023 een update te publiceren van haar 'Worker at the Center' strategie, dit is voornamelijk niet gebeurd.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We vragen om meer transparantie van het bedrijf. Dit betreft zowel transparantie over de voortgang op de gevoerde strategie, als transparantie in bredere zin zoals het publiceren van een leverancierslijst. Ook verwachten we dat de update van de 'Workers at the Center' strategie gepubliceerd wordt.

The TJX Cos Inc

Samenwerkingsverband
PLWF

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

TJX is het enige kledingbedrijf in het leefbaar loon programma dat nog niet werkt aan het verbeteren van lonen in de keten. Daarom hebben we het engagement het afgelopen jaar geïntensiveerd en de druk opgevoerd door het stellen van aandeelhoudersvragen op de aandeelhoudersvergadering. Ook hebben we vóór relevante aandeelhoudersresoluties gestemd; helaas zonder het gewenste resultaat.

Wat willen we zien in het komende jaar?

Na ruim drie jaar engagement heeft TJX slechts zeer beperkte vooruitgang laten zien. Daarom hebben we eind 2023 besloten het bedrijf uit te sluiten van de portefeuille.

VF Corp

Samenwerkingsverband
PLWF

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

VF Corp is de afgelopen jaren aan de slag gegaan met het verzamelen van data van lonen van fabrieksarbeiders aan de hand van een pilot met tien leveranciers. Dit bleek complexer te zijn dan dat het bedrijf eerder had ingeschat, met als resultaat langere tijdslijnen tot aan publicatie van deze data.

Wat willen we zien in het komende jaar?

Middels de aandelenportefeuille zijn we niet langer belegd in VF Corp. Om die reden is het engagement beëindigd.

Adidas AG

Samenwerkingsverband
PLWF

Land
Duitsland

Wat is de stand van zaken?

Het afgelopen jaar heeft Adidas het loon assessment dat het bedrijf uitvoert, uitgebreid naar drie strategische inkoopmarkten, namelijk China, Thailand en Pakistan. Dit is aanvulling op het loon assessment van het jaar ervoor in Cambodja, Indonesië en Pakistan. Adidas laat in dit assessment het loon van fabrieksarbeiders van aangestelde fabrieken zien ten opzichte van relevante benchmarks zoals het minimum en gemiddelde loon van een land, en de Global Living Wage benchmark indien beschikbaar. We zijn met name positief over de schaal van het loon assessment: waar de meeste bedrijven een dergelijk assessment beperkt houden tot een aantal leveranciers, is de scope van Adidas vele malen groter door te rapporteren over al haar strategische leveranciers.

Wat willen we zien in het komende jaar?

Het is de verwachting dat het bedrijf voor het einde van 2024 de volledige loon assessment kan afronden. Hiermee kan het bedrijf de voortgang van lonen over tijd in kaart gaan brengen.

Mensenrechten in Mijnbouw en Hernieuwbare Energie

Doel

Het doel van dit programma is drieledig:

1. Volledige implementatie van de United Nations Guiding Principles on Business & Human Rights (UNGPs)
2. Afstemmen van lobbyactiviteiten van bedrijven op de verantwoordelijkheid tot het respecteren van mensenrechten
3. Vooruitgang op het afwenden van ernstige mensenrechtenschendingen

Ontwikkelingen

In 2023 is het engagement inhoudelijk van start gegaan en zijn bedrijf- en sectoranalyses uitgevoerd. Hiermee zijn voor ieder bedrijf de meest ernstige mensenrechtenrisico's in kaart gebracht. Ook is voor ieder bedrijf gewerkt aan een plan van aanpak voor het engagement, waarna de eerste gesprekken zijn gevoerd met bedrijven.

Iberdrola SA

Samenwerkingsverband
PRI Advance

Land
Spanje

Wat is de stand van zaken?

In 2023 is het engagement met Iberdrola opgestart en zijn de eerste gesprekken gegaan over Iberdrola's algemene mensenrechtenbeleid en -aanpak. Het bedrijf stelt zich open op en is relatief ver gevorderd waar het gaat om het implementeren van de verschillende due diligence stappen in beleid en processen. We zijn ook positief over de uitgebreide en transparante rapportage.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zullen het engagementdoelstellingen verder worden vormgegeven. Twee aandachtsgebieden die nu al zijn vastgesteld zijn de thema's landrechten en arbeidsrechten.

Newcrest Mining Ltd

Samenwerkingsverband
PRI Advance

Land
Australië

Wat is de stand van zaken?

In 2023 kondigde Newcrest aan een akkoord te hebben bereikt met Newmont voor een overname, met Newmont als overnemende partij. De overname werd in oktober 2023 gefinaliseerd.

Wat willen we zien in het komende jaar?

Gezien de overname, is het engagement met Newcrest beëindigd. Het engagement wordt in 2024 voortgezet met Newmont.

Newmont Corp

Samenwerkingsverband
PRI Advance

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 kondigde Newmont aan alle aandelen van Newcrest over te nemen, waarmee Newmont haar positie als speler op het gebied van goud en koper verder kan verstevigen. Het bedrijf is geïnformeerd over het engagement en de doelstellingen in brede zin, maar het eerste gesprek moet nog plaatsvinden.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 worden de specifieke speerpunten voor het engagement verder gespecificeerd. De focus van het engagement zal door de overname liggen op het integreren van mensenrechten due diligence, zowel voorafgaand, tijdens, en na de overname. Daarnaast spelen arbeidsrechten in brede zin een rol in het engagement, waaronder veilige arbeidsomstandigheden en een goede werkcultuur (inclusief en veilig).

NextEra Energy Inc

Samenwerkingsverband
PRI Advance

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 is het engagement met NextEra Energy opgestart en zijn de bedrijfsspecifieke engagementprioriteiten vastgesteld. Het bedrijf werkte in 2023 aan een nieuw mensenrechtenbeleid. Het is echter nog onduidelijk wanneer deze wordt afgerond. De goede verankering van het due diligence framework in dit nieuwe beleid is een belangrijke prioriteit voor de samenwerkende investeerders. .

Wat willen we zien in het komende jaar?

Komend jaar zullen we het engagement vervolgen en naast overkoepelend mensenrechtenbeleid, specifiek ingaan op de rechten van inheemse bevolkingsgroepen en het thema veilige arbeidsomstandigheden.

Milieu

Energietransitie

Doel

Het doel van dit programma is enerzijds bedrijven te bewegen om hun klimaatstrategieën in lijn te brengen met de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs, en om klimaatgerelateerde financiële risico's van de geselecteerde bedrijven te reduceren. Een aanvullende doelstelling van het engagementprogramma is het opbouwen van sector kennis op het gebied van klimaat, milieu en de energietransitie. De kennis die wordt opgedaan over specifieke sectoren bij het voeren van engagement kan gebruikt worden als input voor verdere ESG-integratie, met name voor het verder verfijnen van de portefeuille-constructie.

Ontwikkelingen

In 2023 is het engagementprogramma 2021-2023 afgerond. We hebben na intensief engagement afscheid genomen van alle olie- en gasbedrijven die niet genoeg bijdragen aan de energietransitie. Er zijn negen olie- en gasbedrijven in de aandelenportefeuille overgebleven. Eind 2023 zijn we een nieuw engagementprogramma gestart, waarbij naast enkele voorlopers aan de aanbodzijde van de energiemarkt, meer bedrijven aan de vraagkant van energiemarkt zijn opgenomen. In het programma 2023-2030 spreken we ten opzichte van het vorige programma met meer bedrijven in meer verschillende sectoren.

ARC Resources Ltd

Land
Canada

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf omdat het geen Net Zero ambitie heeft voor 2050, en omdat er te weinig voortgang werd geboekt in de gesprekken. ARC resources is per 1 april 2023 uitgesloten uit de portefeuille, nadat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in ARC Resources. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Adani Transmission Ltd

Land
India

Wat is de stand van zaken?

Adani is per 1 juni 2023 buiten ons beleggingsuniversum gevallen. Er hebben in Q1 en Q2 geen gesprekken plaatsgevonden.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Adani Transmission. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Air Liquide SA

Samenwerkingsverband
Shareaction

Land
Frankrijk

Wat is de stand van zaken?

In 2023 namen we deel aan een engagementgesprek met Air Liquide binnen het samenwerkingsverband van ShareAction, ter voorbereiding op het nieuwe engagementprogramma energietransitie 2023-2030 waar dit bedrijf onderdeel van is. De focus van het gesprek lag op het afgeven van een scope 3 target door Air Liquide, gezien het bedrijf tot nu toe nog geen duidelijkheid heeft gegeven over de termijn waarop het zo'n target kan afgeven.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 starten we het engagement met Air Liquide op, en verwachten we onder andere meer transparantie vanuit Air Liquide over de voortgang van het opstellen van een scope-3-reductiedoelstelling.

Aker BP ASA

Samenwerkingsverband
IIGCC

Land
Noorwegen

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we met Aker BP ASA over doelstellingen, scenario-analyse en ontwikkeling van de bedrijfsstrategie. Uit dit gesprek kwam naar voren dat Aker BP zichzelf nog steeds het doel stelt absoluut CO₂-neutraal te zijn voor scope 1 en 2 in 2050 en net-zero in 2030.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we onder andere graag zien dat er ontwikkelingen komen op het gebied van een doelstelling op het genereren van groene omzet en carbon capture and storage.

BASF SE

Samenwerkingsverband
Shareaction

Land
Duitsland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we met BASF over de nieuwe scope 3 reductiedoelstelling van BASF van 15% reductie ten opzichte van 2022, en de net zero doelstelling voor 2050. Het rapporteren over en het zetten van een reductiedoelstelling op scope 3 emissies is een belangrijke engagementdoelstelling van ons voor bedrijven in de chemische sector. Het bedrijf heeft hiermee in 2023 een mooie stap gezet.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we onder andere progressie zien op het vlak van de kapitaalallocatie van BASF en of die in lijn is met een 1,5 gradenpad.

BP PLC

Samenwerkingsverband
CA100+, IIGCC

Land
Groot-Brittanië

Wat is de stand van zaken?

In 2023 is in samenwerkingsverbanden gesproken met het bedrijf, over onder andere het aanpassen van de CO₂-reductiedoelstellingen en of BP bereid zou zijn een kapitaalallocatie te hanteren die in lijn is met IEA Net zero scenario en het IPCC 1,5 graden pad.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we onder andere graag zien dat het bedrijf transparanter is over de strategie. We willen dat BP inzicht verschaft in hoe zij haar klanten ondersteunt en stimuleert in de energietransitie.

BlueScope Steel Ltd

Land
Australië

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we met Bluescope over reductiedoelstellingen, strategie en of de investeringen die het bedrijf maakt (kapitaalallocatie) in lijn zijn met een 1.5 gradenpad. Deze onderwerpen zijn een belangrijk onderdeel van onze scorecard.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we graag stappen zien op het gebied van het stellen van scope 3 reductiedoelstellingen, en verdere duidelijkheid krijgen over hoe de investeringsplannen van het bedrijf aansluiten bij de klimaatdoelstellingen.

Caterpillar Inc

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we gesproken met Caterpillar. Het bedrijf heeft voor het eerst haar Scope 3-uitstoot gerapporteerd en ook een TCFD rapport gepubliceerd. Dit zijn mooie stappen in lijn met onze engagementdoelstellingen.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 is het belangrijk dat Caterpillar SBTi geverifieerde reductiedoelstellingen gaat opstellen. Caterpillar heeft ook nog geen net zero ambitie. Dit is een van de belangrijke onderwerpen voor 2024.

China Steel Corp

Land
Taiwan

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we gesproken met China Steel Corp. De belangrijkste onderwerpen waren marktontwikkelingen rondom groen staal, de aangescherpte emissiereductie doelstellingen van het bedrijf, het stellen van reductiedoelstellingen in lijn met het Science-based Targets initiative (SBTi), R&D en goed ondernemingsbestuur.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we van China Steel meer duidelijkheid krijgen over hoe de investeringsplannen van het bedrijf aansluiten bij haar duurzaamheidsambities. Daarnaast willen we stappen zien in de het verkrijgen van externe validatie van de duurzaamheidsdoelstellingen van het bedrijf.

ConocoPhillips

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5-gradenpad opereert, en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt. ConocoPhillips is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in ConocoPhillips. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Devon Energy Corp

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert, en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Devon Energy Corp is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in het Devon Energy. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

ENEOS Holdings Inc

Land
Japan

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert, en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. ENEOS Holdings Inc is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in het Eneos. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

EOG Resources Inc

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert, en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. EOG Resources Inc is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in het EOG Resources. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Empresas COPEC SA

Land
Chili

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert, en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Empresas COPEC SA is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in het Empresas COPEC. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Enbridge Inc

Land
Canada

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we met Enbridge gesproken. Enbridge is van oorsprong een olie- en gaspijpleidingen bedrijf in Noord Amerika. Het bedrijf heeft ook een gasretail bedrijf in Ontario (Canada) waar het gas levert aan klanten. In het begin van september werd duidelijk dat Enbridge dit bedrijfs onderdeel verder uitbouwt met een acquisitie van het grootste gasbedrijf in de Verenigde Staten.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 verwachten we dat Enbridge een plan opstelt om een bedrijfsmodel te ontwikkelen dat gericht is op net zero emissies, met als uiteindelijk doel om tegen 2050 volledig net zero te zijn.

Enexis Holding NV

Land
Nederland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we met Enexis. Waarin de belangrijke rol van Enexis in de verduurzaming van het Nederlandse elektriciteitsnet is besproken.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we graag weten van Enexis of zij een validatie van CO₂-reductiedoelstellingen door het Science Based Targets initiative (SBTi) overwegen. Een validatie van CO₂-reductie targets door SBTi is voor ons een belangrijke indicator dat de transitieplannen in lijn zijn met het Klimaatakkoord van Parijs.

ENGIE SA

Samenwerkingsverband
CA100+

Land
Frankrijk

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een resolutie mede ingediend die 24% van de stemmen haalde. De resolutie vroeg aandeelhouders de kans te geven zich jaarlijks via een adviserende stem uit te spreken over de voortgang van de implementatie van ENGIE's klimaatstrategie (annual progress vote), en een driejaarlijkse adviserende stem te kunnen uitbrengen over de klimaatstrategie van het bedrijf ('Say on Climate'). Daarnaast vroeg het om verdere informatieverstrekking van het bedrijf die het aandeelhouders mogelijk maakt om ENGIE's klimaatstrategie te evalueren ten opzichte van een 1,5 gradenpad, en de voortgang te evalueren. ENGIE committeerde zich in 2023 aan een driejaarlijkse *Say on Climate* en breidde haar informatieverstrekking uit. Daarnaast wordt de klimaatstrategie een jaarlijks agenda-item op de aandeelhoudersvergadering.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we graag voortgang zien van het bedrijf op onder andere het aandeel hernieuwbare energie in de totale energiegeneratie capaciteit van het bedrijf, aansluiting van de emissiereductiedoelstellingen van het bedrijf met een 1,5 gradenpad, alsmede transparantie over aansluiting van alle lobby-activiteiten met de 1,5 graden doelstelling van het Parijs Akkoord.

Eni SpA

Samenwerkingsverband
CA100+

Land
Italië

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we twee keer gesproken met Eni SpA, waarvan een keer binnen het samenwerkingsverband CA100+. Het bedrijf heeft in 2023 voortgang laten zien op een aantal punten, waaronder de transparantie over de kapitaalallocatie en de uitleg die wordt gegeven over hoe deze bijdraagt aan het behalen van de reductie-doelstellingen.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we graag zien dat Eni de strategie en kapitaalallocatie dichter in lijn brengt met een 1,5 gradenpad.

Equinor ASA

Samenwerkingsverband
CA100+

Land
Noorwegen

Wat is de stand van zaken?

In 2023 is er een aantal keer gesproken met Equinor vanuit het samenwerkingsverband CA100+ en de lead-positie die we namens dit verband hebben op dit bedrijf. Daarnaast hebben we een brief verstuurd naar de voorzitter van de raad van bestuur van Equinor en een brief naar de Noorse overheid, grootaandeelhouder van het Noorse staatsbedrijf. Equinor scoorde in 2023 beter op ontsluiting van informatie met betrekking tot de groene omzet.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we graag meer transparantie zien met betrekking tot de kapitaalallocatie van het bedrijf en of deze in lijn is met een 1,5 gradenpad.

Evergy Inc

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief naar dit bedrijf gestuurd, aangezien het bedrijf geen plan heeft om de opwekking van energie uit kolen uit te faseren in overeenstemming met de verwachtingen van de Powering Past Coal Alliance (PPCA). Evergy Inc is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Evergy. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Galp Energia SGPS SA

Land
Portugal

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we meerdere keren gesproken met Galp Energia. Het bedrijf heeft voortgang laten zien op de toezegging dat het de kapitaalallocatie in lijn brengt met de langetermijnreductiedoelstelling. Dit kwam ook tot uiting in de snelle uitrol van de productie van duurzame energie van het bedrijf.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zouden we graag meer ontwikkelingen zien richting een commitment om de kapitaalallocatie in lijn met een 1,5 gradenpad te krijgen en de ontwikkeling van de olieproductie van het bedrijf.

HeidelbergCement AG

Samenwerkingsverband
CA100+

Land
Duitsland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we meerdere keren gesproken met HeidelbergCement. Het bedrijf heeft in 2023 aangekondigd een eerste CO₂-neutrale cementfabriek te gaan bouwen. Daarnaast is de reductiedoelstelling van het bedrijf gevalideerd door het Science Based Targets initiative.

Wat willen we zien in het komende jaar?

De belangrijkste vraag aan het bedrijf is om de strategie te implementeren, dat betekent voldoende CO₂-opslag hebben en tegelijkertijd innoveren met recycling.

Inpex Corp

Land
Japan

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Inpex Corp is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in het Inpex Corp. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Linde PLC

Samenwerkingsverband
IIGCC

Land
Ierland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we gesproken met Linde. Linde is een chemiebedrijf met een net-zero-ambitie voor scope 1 en 2. Hiervoor heeft Linde midden- en langetermijnreductiedoelstellingen gezet. Deze doelstellingen worden nog niet getest aan de hand van de Transition Pathway Initiative benchmark.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 verwachten we dat Linde stappen zet richting het stellen van scope 3 emissie reductiedoelstellingen, en dat het bedrijf meer inzicht gaat geven in de activiteiten en investeringen die het voorziet om de emissie-reductiedoelstellingen te kunnen behalen.

Marathon Oil Corp

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Marathon Oil Corp is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Marathon Oil. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Marathon Petroleum Corp

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Marathon Petroleum Corp is per 1 april 2023 uitgesloten van de portefeuille. Marathon Petroleum stuurde nog wel een reactie op laatste waarschuwingsbrief. In die reactie ging het bedrijf echter onvoldoende in op onze vraag: een net zero doelstelling voor uitstoot van scope 1, 2 en 3 in 2050. Daarom is het bedrijf op de uitsluitingslijst geplaatst.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Marathon Petroleum. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Martin Marietta Materials Inc

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een brief gestuurd naar het bedrijf met onze verwachtingen op het gebied van de energietransitie. Martin Marietta Materials heeft in de rapportage een stap gezet door een TCFD-sectie op te nemen in het duurzaamheidsverslag. Martin Marietta Materials is niet langer onderdeel van de portefeuille, waardoor het engagement is beëindigd.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Martin Marietta Materials. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Nederlandse Gasunie NV

Land
Nederland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we met de Nederlandse Gasunie NV. In dit gesprek hebben we onze verwachtingen voor het komende jaar gedeeld.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 gaan we graag verder in gesprek met de Nederlandse Gasunie NV om onze doelstellingen te bespreken. We vinden dat een bedrijf minimaal haar scope 1 en 2 CO₂-uitstoot naar netto nul moet hebben gebracht, uiterlijk in 2050. Ook willen we kunnen beoordelen of de transitieplannen via investeringen voldoende gestalte krijgen om in lijn te komen en blijven met het Klimaatakkoord van Parijs.

Neste Oyj

Samenwerkingsverband
IIGCC

Land
Finland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we twee keer met het bedrijf. De belangrijkste onderwerpen waren de reductiedoelstellingen, kapitaalallocatie en de strategie. Op de aandeelhoudersvergadering van Neste hebben we tegen het remuneratiebeleid gestemd, omdat we geen link vonden tussen de remuneratie van bestuurders en de voortgang op CO₂-reductiedoelstellingen.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zien we graag voortgang in de ontwikkeling van een langetermijnreductiedoelstelling.

OMV AG

Land
Oostenrijk

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we gesproken met OMV AG over hoe het bedrijf de transitie gaat maken van een olie- en gasbedrijf naar een duurzaam chemiebedrijf. De klimaatstrategie van OMV is erop gericht om weg te bewegen van olie- en gasproductie.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 is ons belangrijkste speerpunt dat de doelstellingen voor het chemie-onderdeel en de olie- en gas-onderdelen worden losgekoppeld, om zo een beter zicht te krijgen op de CO₂-reductie van het bedrijf. Deze CO₂-reductie dient in lijn te zijn met een 1,5 gradenpad.

PTT Exploration & Production PCL

Land
Thailand

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. PTT Exploration & Production PCL is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in PTT Exploration & Production. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Pioneer Natural Resources Co

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Pioneer Natural Resources Co is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Pioneer Natural Resources. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

RWE AG

Samenwerkingsverband
CA100+

Land
Duitsland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we, als lead vanuit het samenwerkingsverband CA100+, met RWE over het sluiten van alle kolencentrales van het bedrijf per uiterlijk 2030. Met name de inclusie van scope 3 in de Net zero ambitie, het kolenuitfaseringsplan en de TCFD disclosure zijn goede verbeterpunten van het bedrijf geweest in 2023.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we graag zien dat de strategie van RWE in lijn komt met een 1,5 gradenpad, geïntegreerd door het Science Based Targets initiative (SBTi).

Shell PLC

Samenwerkingsverband
CA100+, IIGCC

Land
Groot-Brittanië

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we, vanuit het samenwerkingsverband CA100+, veelvuldig gesproken met Shell waaronder met de CEO en de voorzitter van de Raad van Commissarissen. Shell heeft in november de doelstelling om jaarlijks minder olie en gas te winnen losgelaten, omdat het bedrijf zegt de originele doelstelling al te hebben behaald. We gaven in mei een statement af op de aandeelhoudersvergadering waarin we Shell opriepen een verbeterde strategie in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs te ontwikkelen.

Wat willen we zien in het komende jaar?

Shell stuurt aan op een strategieverbetering in 2024. We zullen daar actief engagement op blijven voeren. We zien daarin graag een commitment aan een 1,5 gradenpad, duidelijkheid over de toekomstige olie- en gas-productie en een strategie om klanten te verduurzamen.

Schlumberger Ltd

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Schlumberger Ltd. is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Schlumberger. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

TotalEnergies SE

Samenwerkingsverband
CA100+

Land
Frankrijk

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Dit hebben we gedaan na een aantal jaren dicht betrokken te zijn geweest bij het engagement met TotalEnergies, waarvan de laatste jaren als lead van CA100+. TotalEnergies toonde onvoldoende voortgang op voor ons cruciale onderdelen en is daarom per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille. Het bedrijf heeft, zonder toezeggingen te doen, gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in TotalEnergies. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Tourmaline Oil Corp

Land
Canada

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Tourmaline Oil Corp is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Tourmaline Oil. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Ultrapar Participacoes SA

Land
Brazilië

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Ultrapar Participacoes SA is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Ultrapar Participacoes. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

The Williams Cos Inc

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. The Williams Cos Inc is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in The Williams Cos. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Woodside Petroleum Ltd

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een laatste waarschuwingsbrief verzonden naar dit bedrijf aangezien het niet in lijn met een 1,5 gradenpad opereert en het bedrijf onvoldoende voortgang boekt op basis van het engagement. Woodside Petroleum Ltd is per 1 oktober 2023 uitgesloten van de portefeuille, omdat het bedrijf niet heeft gereageerd op onze laatste waarschuwingsbrief.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Woodside Petroleum. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Yara International ASA

Samenwerkingsverband
ShareAction

Land
Noorwegen

Wat is de stand van zaken?

In 2023 namen we deel aan een engagementgesprek met Yara binnen het samenwerkingsverband van ShareAction, ter voorbereiding op het nieuwe engagementprogramma energietransitie 2023-2030 waar dit bedrijf onderdeel van is.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 willen we graag meer ontsluiting zien over hoe Yara haar decarbonisatiepijlers koppelt aan haar CO₂-eductiedoelstellingen.

Biodiversiteit

Doel

Met het engagementprogramma biodiversiteit sturen we op rapportage en het zetten van targets door bedrijven, in lijn met de doelstellingen die zijn vastgesteld in het Kunming-Montreal Global Biodiversiteit Framework. Het Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD)-framework en het ontwikkelen van Science Based Targets for nature bieden handvatten voor bedrijven om het tegengaan van biodiversiteitsverlies op te nemen in de bedrijfsactiviteiten. Het doel is het verminderen van de negatieve impact van bedrijven op biodiversiteit en bij te dragen aan het herstel van natuur.

Ontwikkelingen

De afgelopen twee jaar hebben we ons gericht op ontbossing, in samenwerking met andere investeerders in het Cardano initiatief 'Satellite-based engagement towards zero-deforestation'. In 2023 heeft het grootste gedeelte van de bedrijven in dit programma voortgang geboekt, met name waar het gaat om traceerbaarheid in de keten en het zetten van doelstellingen op een ontbossingsvrije keten. Vanaf 2024 zullen we ook andere materiële drijfveren voor biodiversiteitsverlies door bedrijven analyseren en bedrijven hierop beoordelen, onder andere door samenwerking binnen Nature Action 100.

BASF SE

Samenwerkingsverband
Satellite-based engagement
towards zero deforestation,
Nature Action 100

Land
Duitsland

Wat is de stand van zaken?

Met BASF is gesproken over het transparant rapporteren over zaken aangaande palmolie winning, waaronder het publiceren van een klachten tracker waarop mogelijke gevallen van mensenrechtenschending en ontbossing worden vermeld, en de acties die het bedrijf onderneemt om deze gevallen te onderzoeken. Daarnaast is het gewenst dat BASF rapporteert over het aandeel gecertificeerde palmolie dat gebruikt wordt in bedrijfsactiviteiten en in hoeverre de keten van deze producten zichtbaar is voor het bedrijf.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 richt het engagement zich op het implementeren van TNFD richtlijnen voor het in kaart brengen van de impact die BASF heeft op biodiversiteit met haar bedrijfsactiviteiten, en het meten van de afhankelijkheden van biodiversiteit. Palmolie is hier een belangrijk onderdeel van.

The Hershey Co

Samenwerkingsverband
Satellite-based engagement
towards zero deforestation

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

We spreken met Mitsubishi Corporation over het gebrek aan een tijdige doelstelling op het verminderen van ontbossing voor de toeleveringsketen. Daarnaast rapporteert het bedrijf onvoldoende op andere biodiversiteit-gerelateerde onderwerpen.

Wat willen we zien in het komende jaar?

Omdat het bedrijf haar palmolie volumes significant heeft verminderd zullen we in kaart brengen in hoeverre het bedrijf blootgesteld is aan andere biodiversiteitgerelateerde risico's. We willen het gesprek aangaan over de TNFD analyse uitgevoerd door Mitsubishi en het verder implementeren van TNFD richtlijnen.

Nestlé SA

Samenwerkingsverband
Satellite-based engagement
towards zero deforestation

Land
Zwitserland

Wat is de stand van zaken?

We hebben met Nestlé gesproken over de doelstellingen die het bedrijf zet om ontbossing in de toeleveringsketen te voorkomen. Ontbossing voorkomen is onderdeel van Nestlé's klimaatplan, met als doel een 20 procent CO₂ reductie in 2025, en 50 procent in 2030. Ook stelt Nestlé dat 20 procent van haar belangrijkste ingrediënten geproduceerd moet zijn op basis van regeneratieve principes. Voor 2025 heeft Nestlé een doelstelling gezet op het verminderen van ontbossing voor haar cacao en koffie toeleveringsketen, en we hebben het bedrijf gevraagd naar beleid en processen om deze doelstelling te behalen.

Wat willen we zien in het komende jaar?

Op het gebied van assessment heeft Nestlé nog stappen te zetten. Het bedrijf schiet tekort waar het aankomt op impact en risico analyses volgens TNFD richtlijnen. Via Nature Action 100 wordt de scope van het engagement uitgebreid naar andere biodiversiteit-gerelateerde onderwerpen die materieel zijn voor het bedrijf, zoals duurzaam watergebruik in productieprocessen en regeneratieve landbouw.

PepsiCo Inc

Samenwerkingsverband
Satellite-based engagement
towards zero deforestation

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

Met PepsiCo hebben we gesproken over de casussen van potentiële ontbossing die worden aangekaart in het Satelligence rapport. Daarnaast spraken we over PepsiCo's doelstelling om 140.000 hectare land te herstellen in 2025, en in hoeverre het bedrijf doelstellingen heeft behaald om een ontbossingsvrije palmolie keten te bereiken. We willen inzicht krijgen in de monitoringsystemen die PepsiCo heeft geïmplementeerd om een ontbossingsvrije keten te bereiken.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zullen we verder spreken over het behalen van PepsiCo's zero-deforestation doelstellingen, en de impact van de Europese Ontbossingswetgeving op PepsiCo's bedrijfsactiviteiten. Daarnaast willen we graag dat PepsiCo de TNFD-richtlijnen voor het uitvoeren van een impact- en afhankelijkheidsassessment implementeert.

Unilever PLC

Samenwerkingsverband
Satellite-based engagement
towards zero deforestation

Land
Verenigd Koninkrijk

Wat is de stand van zaken?

We hebben in 2023 met Unilever gesproken over de zero-deforestation doelstellingen van het bedrijf en de data die Unilever gebruikt om toeleveringsketens te monitoren. Unilever geeft aan op schema te liggen in het behalen van de doelstelling, maar heeft nog niet het huidige niveau van traceerbaarheid in de keten gepubliceerd. Unilever geeft aan investeringen te doen in de keten om meer directe inkoop van producten mogelijk te maken, waaronder een investering in een traceerbare en duurzame palmolie productiefaciliteit in Indonesië. Unilever geeft aan via haar eigen productielocaties te willen inkopen van kleine boeren om uitsluiting te voorkomen.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zullen Unilever in 2024 beoordelen op het behalen van de zero-deforestation doelstellingen voor 2023 en ook andere materiele biodiversiteit-gerelateerde zaken beoordelen, zoals watergebruik en verpakkingen, en het uitvoeren van een TNFD analyse.

Bestuur

Belasting

Doel

Het doel van dit programma is het vergroten van transparantie op belastinggebied, en het stimuleren van een op ESG-gebaseerde benadering van belastingrapportages. Specifiek vragen we om het publiceren van een belastingbeleid dat in detail ingaat op hoe het bedrijf omgaat met belasting risico's, rapportage van governance en risk managementprocessen op belasting, het implementeren van country-by-country rapportage en het koppelen van belastingtransparantie aan ESG-ambities. PMT voert dit engagement in een groep met andere investeerders.

Ontwikkelingen

In 2023 is het aantal aandeelhoudersresoluties op het gebied van belasting toegenomen. We ondersteunen aandeelhoudersresoluties die vragen om meer transparantie in lijn met de GRI207 verslaglegging standaard.

Adobe Inc

Samenwerkingsverband
Belastinggroep

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

Adobe heeft onvoldoende voortgang geboekt op het gebied van belastingtransparantie en is niet responsief in het engagement. Binnen de samenwerkingsgroep beoordelen we de voortgang en vervolgstappen.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We willen in 2024 graag verbeteringen zien omtrent transparantie in rapportage over afgedragen belastingen in de landen waar Adobe bedrijfsactiviteiten heeft.

Barrick Gold Corp

Samenwerkingsverband
Belastinggroep

Land
Canada

Wat is de stand van zaken?

We hebben met Barrick Gold Corp gesproken over het verbeteren van transparantie over afgedragen belastingen per land. Barrick heeft al stappen gezet in het recent gepubliceerde belastingtransparantie rapport, en rapporteert afgedragen belasting voor een aantal landen.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn niet langer belegd in Barrick. Er zal geen verdere engagement plaatsvinden.

Experian PLC

Samenwerkingsverband
Belastinggroep

Land
Ierland

Wat is de stand van zaken?

We hebben een constructief gesprek gevoerd met Experian maar het bedrijf heeft weinig verbeteringen doorgevoerd in rapportage. Tijdens de gesprekken gaf Experian aan te wachten op wetgeving die country-by-country rapportage voor Europese activiteiten verplicht stelt.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We willen in 2024 graag verbeteringen zien omtrent transparantie in rapportage over afgedragen belastingen in de landen waar Experian bedrijfsactiviteiten heeft.

GlaxoSmithKline PLC

Samenwerkingsverband
Belastinggroep

Land
Verenigd Koninkrijk

Wat is de stand van zaken?

GlaxoSmithKline heeft een belastingstrategie gepubliceerd, maar is voor wat betreft rapportage over afgedragen belastingen nog onvoldoende transparant. Het bedrijf kan dankzij bepaalde innovatiestimuleringsmaatregelen in het Verenigd Koninkrijk een behoorlijke som aftrekken van het bedrag waarover belasting wordt betaald. In haar belastingstrategie, waarnaar wordt verwezen in het ESG rapport 2023, gaat GlaxoSmithKline in op de landen die beschouwd worden als belastingparadijzen, zoals Bermuda, Costa Rico, Hongarije en Panama.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We willen in 2024 graag verbeteringen zien omtrent transparantie in rapportage over afgedragen belastingen in de landen waar GlaxoSmithKline bedrijfsactiviteiten heeft.

Mastercard Inc

Samenwerkingsverband
Belastinggroep

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

Mastercard heeft onvoldoende voortgang geboekt op het gebied van belastingtransparantie en is onvoldoende responsief in het engagement. Het bedrijf geeft aan te voldoen aan belastingtransparantieplichtingen van de overheid, en ziet niet de noodzaak verdere transparantie door te voeren voor investeerders en andere stakeholders. Binnen de samenwerkingsgroep beoordelen we de voortgang en vervolgstappen.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We willen in 2024 graag verbeteringen zien omtrent transparantie in rapportage over afgedragen belastingen in de landen waar Mastercard bedrijfsactiviteiten heeft.

Nederlandse Beursgenoteerde Ondernemingen

Doel

Het doel van dit programma is toezicht houden op Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen om op deze manier de langetermijnwaarde van de ondernemingen te borgen en mogelijke reputatierisico's te mitigeren. Om onze betrokkenheid als aandeelhouder in de Nederlandse markt kracht bij te zetten, voeren we doorlopend engagement met diverse van deze ondernemingen. Het engagement met Nederlands beursgenoteerde ondernemingen wordt samen met andere grote Nederlandse beleggers gevoerd, in het samenwerkingsverband Eumedion.

Ontwikkelingen

In 2023 lag de focus van het engagement op het beleid en de doelstellingen van bedrijven aangaande de onderwerpen biodiversiteit en mensenrechten due diligence (zorgvuldigheid) in de toeleveringsketen. Daarnaast moedigden we ook de accountants van bedrijven aan om in hun beoordeling rekening te houden met de risico's waarmee bedrijven worden geconfronteerd als gevolg van klimaatverandering.

Gedurende de aandeelhoudersvergaderingen in 2023 hebben we gezien dat andere type stakeholders (zoals NGO's en consumenten) ook gebruikmaken van de aandeelhoudersvergadering om in engagement te treden met het bedrijf. Niet altijd ging dit in goede harmonie en Eumedion heeft bedrijven dan ook opgeroepen om het engagement met stakeholders op de aandeelhoudersvergaderingen beter vorm te geven.

Aegon NV

Samenwerkingsverband
Eumedion

Land
Bermuda

Wat is de stand van zaken?

In 2023 stond het engagement met Aegon in het teken van de voorgenomen verhuizing van de statutaire zetel naar Bermuda. Er is intensief engagement gevoerd met Aegon over het mogelijk verlies van aandeelhoudersrechten en hoe deze geborgd konden worden in de statuten. Daarnaast is er een start gemaakt met de gesprekken over het nieuwe beloningsbeleid dat Aegon wil implementeren.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zal, als gevolg van nieuw geformuleerde speerpunten binnen het Eumedion samenwerkingsverband, het onderwerp belastingtransparantie en de voorbereidingen op de CSRD (duurzaamheidswetgeving) centraal staan. Ook zullen we spreken over de herziening van het beloningsbeleid dat bij veel bedrijven op de agenda staat. Wat betreft Aegon verwachten we dat het beloningsbeleid passend is voor de nieuwe Aegon-organisatie en dat deze aansluit bij langetermijnwaardecreatie. Daarnaast verwachten we dat Aegon ondanks de verhuizing van de zetel naar Bermuda zich blijft inzetten voor duurzaam beleid en goede corporate governance standaarden.

Akzo Nobel NV

Samenwerkingsverband
Eumedion

Land
Nederland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 hebben we een intensief engagement gevoerd met Akzo Nobel waarbij er ook veel aandacht was voor het beloningsbeleid. Tevens is er gesproken over mensenrechten in de keten, de impact en afhankelijk van biodiversiteit en klimaat.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zal, als gevolg van nieuw geformuleerde speerpunten binnen het Eumedion samenwerkingsverband, het onderwerp belastingtransparantie en de voorbereidingen op de CSRD (duurzaamheidswetgeving) centraal staan. Ook zullen we spreken over de herziening van het beloningsbeleid dat bij veel bedrijven op de agenda staat.

DSM-Firmenich AG

Samenwerkingsverband
Eumedion

Land
Zwitserland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 stond het engagement met DSM in het teken van de fusie met Firmenich en de voorgenomen verhuizing van de statutaire zetel naar Zwitserland. Er is intensief engagement gevoerd over het mogelijk verlies van aandeelhoudersrechten en hoe deze geborgd kunnen worden in de statuten. Daarnaast is er gesproken over het nieuwe beloningsbeleid van de organisatie.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zal, als gevolg van nieuw geformuleerde speerpunten binnen het Eumedion samenwerkingsverband, het onderwerp belastingtransparantie en de voorbereidingen op de CSRD (duurzaamheidswetgeving) centraal staan. Ook zullen we spreken over de herziening van het beloningsbeleid dat bij veel bedrijven op de agenda staat. Voor DSM-Firmenich specifiek verwachten we dat ze zorgdragen voor een succesvolle integratie van de twee organisaties met aandacht voor het personeel. Verder verwachten we dat de doelstellingen en ambities voor onder andere klimaat en natuur worden voortgezet en geherformuleerd voor de nieuwe organisatie.

Heineken NV

Samenwerkingsverband
Eumedion

Land
Nederland

Wat is de stand van zaken?

In 2023 is met Heineken met name gesproken over de huidige status van Heineken's activiteiten in Rusland. We zijn niet tevreden over de manier waarop Heineken het vertrek heeft gecommuniceerd. We stimuleren Heineken om voor landen en regio's met een hoog risico verhoogde mensenrechten due diligence toe te passen, conform de daarvoor uitgebrachte leidraad van OESO. Verder hebben we op de aandeelhoudersvergadering vragen gesteld aan de auditor ten aanzien van klimaatgerelateerde risico's en de kwaliteit en effectiviteit van Heineken's interne controle systemen. De beantwoording was nog te summier en de auditor wordt dan ook aangemoedigd transparanter te zijn over hoe voornoemde risico's zijn meegenomen in zijn beoordeling.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zal, als gevolg van nieuw geformuleerde speerpunten binnen het Eumedion samenwerkingsverband, het onderwerp belastingtransparantie en de voorbereidingen op de CSRD (duurzaamheidswetgeving) centraal staan.

Koninklijke Ahold Delhaize NV

Samenwerkingsverband
Eumedion

Land
Zwitserland

Wat is de stand van zaken?

Er is een brede engagement gevoerd met Ahold Delhaize over de impact van energiekosten en inflatie op de bedrijfsvoering. Verder is er onder meer gesproken over het belang van transparantie in belastingafdrachten, mensenrechten en beloningen. Tot slot is er veel aandacht geweest over de impact op en afhankelijkheden van biodiversiteit.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zal, als gevolg van nieuw geformuleerde speerpunten binnen het Eumedion samenwerkingsverband, het onderwerp belastingtransparantie en de voorbereidingen op de CSRD (duurzaamheidswetgeving) centraal staan. Ook zullen we spreken over de herziening van het beloningsbeleid dat bij veel bedrijven op de agenda staat.

Prosus NV

Samenwerkingsverband
Eumedion

Land
Nederland

Wat is de stand van zaken?

We hebben op de aandeelhoudersvergadering in 2023 tegen de bestuurdersbeloning gestemd, omdat het voorstel niet in lijn was met ons stembeleid. Met name de voorgestelde korte-termijn incentive wordt beschouwd als buitenproportioneel. Het bedrijf heeft wel stappen gezet ten aanzien van het transparanter rapporteren over de bereikte doelstellingen die de basis vormen van de beloning.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zal, als gevolg van nieuw geformuleerde speerpunten binnen het Eumedion samenwerkingsverband, het onderwerp belastingtransparantie en de voorbereidingen op de CSRD (duurzaamheidswetgeving) centraal staan. Ook zullen we spreken over de herziening van het beloningsbeleid dat bij veel bedrijven op de agenda staat.

Shell PLC

Samenwerkingsverband
Eumedion

Land
Verenigd Koninkrijk

Wat is de stand van zaken?

Het engagement met Shell gaat onder meer over de energietransitie (zie Engagementprogramma Energietransitie). Een ander onderwerp binnen het engagement betrof Shell's aangekondigde vertrek uit Nigeria, waar het bedrijf al sinds 1937 actief is. Voor ons is het belangrijk dat de schade op mens en milieu in de regio, als gevolg van grootschalige olie lekkages, wordt hersteld en/of gecompenseerd. Daarnaast dient Shell zich ervan te verzekeren dat de activiteiten aan een opvolger worden verkocht die duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan. Shell laat met de beoogde verkoop van de on-shore activiteiten in Nigeria vooralsnog niet zien dat het verantwoordelijkheid wil nemen voor de (oude) vervuilingproblematiek in de regio. Dit beeld wordt bevestigd door gesprekken die we hebben gevoerd met lokale stakeholders.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zal, als gevolg van nieuw geformuleerde speerpunten binnen het Eumedion samenwerkingsverband, het onderwerp belastingtransparantie en de voorbereidingen op de CSRD (duurzaamheidswetgeving) centraal staan. Ook zullen we spreken over de herziening van het beloningsbeleid dat bij veel bedrijven op de agenda staat. Voor Shell specifiek geldt dat de focus ook blijft liggen op een maatschappelijk verantwoord vertrek uit Nigeria, waarbij de belangen van de lokale gemeenschap in acht worden genomen.

Unilever PLC

Samenwerkingsverband
Eumedion

Land
Verenigd Koninkrijk

Wat is de stand van zaken?

In 2023 was er aandacht voor het beloningsbeleid van Unilever en hebben we met het bedrijf ook gesproken over onderwerpen gerelateerd aan biodiversiteit, zoals ontbossing en plastic verpakkingen. We hebben met de betrokken investeerders de zorg uitgesproken dat we een trend waarnemen van een minder grote focus op duurzaamheid in vergelijking met voorgaande jaren.

Wat willen we zien in het komende jaar?

In 2024 zal, als gevolg van nieuw geformuleerde speerpunten binnen het Eumedion samenwerkingsverband, het onderwerp belastingtransparantie en de voorbereidingen op de CSRD (duurzaamheidswetgeving) centraal staan. Ook zullen we spreken over de herziening van het beloningsbeleid dat bij veel bedrijven op de agenda staat.

Incidenten & Controverses

Doel

Het doel van dit programma is bedrijven te stimuleren gedegen due diligence (gepaste zorgvuldigheid) toe te passen binnen hun organisatie en toeleveringsketen, in lijn met de OESO-richtlijnen, en de UN Global Compact Principles en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights.

Ontwikkelingen

In 2023 voerden we opnieuw gesprekken met een groot aantal bedrijven waarbij controverses of misstanden werden gesignaleerd. Het merendeel hiervan ging over mensenrechtenschendingen. Andere gesprekken betroffen negatieve milieu-impact of bestuurlijke onderwerpen, zoals witwassen of corruptie. De afgelopen jaren is het bewustzijn gegroeid van het belang van verhoogde due diligence in hoog-risico en conflictgebieden. In 2023 stelden we een nieuwe aanpak op om dit beter vorm te geven.

Barrick Gold Corp

Land
Canada

Wat is de stand van zaken?

We spreken al langere tijd met Barrick Gold over gerapporteerde gevallen van excessief geweld door politie-eenheden en private beveiligers tegen lokale bewoners rondom de North Mara mijn (Tanzania). Nadat er in 2023 nieuwe aantijgingen werden gerapporteerd en het gegeven dat er meerdere rechtszaken lopen tegen Barrick, hebben we nog nadrukkelijker aangedrongen op een onafhankelijk onderzoek. Om het engagement kracht bij te zetten, is tegen de herbenoeming van bestuurders en tegen het beloningspakket van de CEO gestemd op aandeelhoudersvergadering.

We vragen Barrick drie stappen te nemen: (i) een onafhankelijke studie uit laten voeren naar de aantijgingen; (ii) transparant rapporteren over de relatie en contractuele afspraken met de lokale politie; en (iii) zorgdragen voor een effectief klachtenmechanisme. Barrick kondigde later in 2023 aan een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren aangaande de gerapporteerde mensenrechtenschendingen bij North Mara. Indien goed uitgevoerd wordt hiermee aan één van de drie vereisten voldaan. Om het engagement goed geïnformeerd te kunnen uitvoeren, is ook meermaals gesproken met NGO's die meerdere rapporten hebben uitgebracht over de situatie ter plaatse.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We willen zien dat aan bovenstaande drie punten wordt voldaan, te beginnen met een gedegen uitvoering van het aangekondigde onafhankelijk onderzoek.

Fox Corp

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

Met Fox Corp werd gesproken over de manier waarop het bedrijf toeziet op objectieve en juiste berichtgeving. We zien een maatschappelijke verantwoordelijkheid weggelegd voor toonaangevende media zoals Fox Corp waar het gaat om objectieve berichtgeving. Het engagement verliep moeizaam. Fox Corp bleek lastig te bereiken en besloot na een eerste gesprek niet verder over het onderwerp te willen praten, vanwege raakvlakken met lopende rechtszaken.

Wat willen we zien in het komende jaar?

Fox Corp is per 2024 uitgesloten van beleggingen.

Hon Hai Precision Industry Co Ltd

Land
Taiwan

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we met Hon Hai (internationaal bekend als Foxconn) vanwege gerapporteerde aantijgingen van het gedwongen te werk stellen van Oeigoeren uit de provincie Xinjiang. In 2020 liet Foxconn al een audit uitvoeren naar de aantijgingen. De conclusie luidde dat er geen sprake was gedwongen arbeid. Deze conclusie is bevestigd door de Responsible Business Alliance en wordt ook ondersteund door de onderzoeken die grote afnemers van Foxconn (zoals Apple Inc.) hebben uitgevoerd. Een aandachtspunt is de grootte van het werknemersbestand. Een aanzienlijk deel daarvan bestaat uit ingehuurd arbeidskrachten via externe partijen. Hierdoor komt nog meer nadruk te liggen op een zorgvuldige selectie en monitoring van Foxconn's zakelijke relaties. Foxconn heeft in dat kader stappen gezet door de Code of Conduct van een update te voorzien. Ook zet het bedrijf meer in op engagement met stakeholders via een nieuw opgerichte Sustainability Committee.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We hebben de herziene versie van de Code of Conduct opgevraagd. Naar aanleiding van de ingezonden informatie zullen we de vervolgstappen voor het engagement bepalen.

Luxshare Precision Industry Co Ltd

Land
China

Wat is de stand van zaken?

Het engagement met Luxshare Precision (Luxshare) is in 2023 opgestart omdat het bedrijf in verband wordt gebracht met gedwongen arbeid door Oeigoerse arbeiders in de Chinese provincie Xinjiang. Het bedrijf heeft zich niet bereidwillig getoond om met ons te spreken en heeft evenmin gereageerd op onze brieven. Om het engagement kracht bij te zetten, hebben we ook de grootste afnemer van Luxshare, Apple Inc., benaderd. Apple laat zich echter slechts in algemene bewoordingen uit over de screening die zij toepassen op toeleveranciers om mensenrechtenrisico's en/of -schendingen te detecteren.

Wat willen we zien in het komende jaar?

We zijn ontevreden over de voortgang van het engagement en zullen in 2024 de vervolgstappen bepalen.

Motorola Solutions Inc

Land
Verenigde Staten

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we met Motorola over de impact van Motorola's producten en dienstverlening op mensenrechten. Specifieke aandacht ging hierbij uit naar surveillance technologie en het gebruik van kunstmatige intelligentie. We vroegen Motorola om toelichting op de manier waarop het bedrijf toezicht houdt op het gebruik van deze technologieën, en hoe sociaal onverantwoorde toepassingen van deze technologie worden voorkomen. Hierbij werd ook ingegaan op Motorola's beleid ten aanzien van hoog risico- en conflictgebieden.

Wat willen we zien in het komende jaar?

Het engagement wordt in 2024 op dezelfde punten vervolgd.

TotalEnergies SE

Samenwerkingsverband
DCC

Land
Frankrijk

Wat is de stand van zaken?

In 2023 spraken we met TotalEnergies over de maatschappelijke impact van het Tilenga project voor oliewinning in Noord-Oeganda, en de aanleg van bijbehorende East African Crude Oil Pipeline (EACOP). Beide projecten kennen aanzienlijke risico's ten aanzien van klimaat, biodiversiteit en mensenrechten. Zo vindt de oliewinning plaats in een nationaal natuurpark en is er sprake van gedwongen verhuizingen om plaats te maken voor de pijpleiding. We vroegen TotalEnergies om duidelijk te maken hoe het milieu en mens beschermt en consulteerde verschillende stakeholders om het engagement te informeren.

Wat willen we zien in het komende jaar?

TotalEnergies staat sinds het najaar van 2023 op de uitsluitingslijst. Het engagement is daarom beëindigd.

Incidenten & Controverses engagement Sustainalytics

We vinden het belangrijk dat bedrijven conform belangrijke internationale standaarden (zoals de OESO-richtlijnen en United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights) acteren. Dit betekent onder meer dat we van bedrijven verwachten dat zij (potentiële) negatieve gevolgen van hun bedrijfsactiviteiten in kaart brengen en deze voorkomen, of stoppen en, waar relevant, herstel en/of verhaal aanbieden aan benadeelden. Om de reikwijdte van het engagement op incidenten en controverses te vergroten, werken we samen met Sustainalytics. Sustainalytics rapporteert aan ons over de voortgang van het engagement. We monitoren de uitvoering van dit engagement en de voortgang die bedrijven maken op vooraf vastgestelde engagementdoelstellingen. De onderstaande bedrijven vielen in 2023 binnen het Sustainalytics Incidenten & Controverses engagementprogramma dat wij voeren.

Bedrijven	Onderwerp
3M Co	Bedrijfsactiviteiten die resulteren in negatieve gevolgen op mens en milieu
Activision Blizzard Inc	Discriminatie en intimidatie
Amazon.com Inc	Gezondheid en veiligheid op het werk
AmerisourceBergen Corp	Consumentenbelangen
Baidu Inc	Betrokkenheid bij entiteiten die mensenrechten schenden
Barclays PLC	Bedrijfsethiek
Bayer AG	Kwaliteit en veiligheid
Cargill Inc	Landgebruik en biodiversiteit
Caterpillar Inc	Betrokkenheid bij entiteiten die mensenrechten schenden
Cencora, Inc	Consumentenbelangen
Centrais Eletricas Brasileiras SA	Controversiële projecten met negatieve impact op mensenrechten
Chemours Co/The	Bedrijfsactiviteiten die resulteren in negatieve gevolgen op mens en milieu
Citigroup Inc	Bedrijfsethiek
Credit Suisse Group AG	Bedrijfsethiek
Danske Bank A/S	Witwassen
Deutsche Bank AG	Witwassen
EDP - Energias de Portugal SA	Omkoping en corruptie
Eskom Holdings SOC Ltd	Uitstoot van verontreinigende stoffen
FirstEnergy Corp	Omkoping en corruptie
Glencore Capital Finance DAC	Kinderarbeid, omkoping en corruptie
Glencore Finance Europe Ltd	Kinderarbeid, omkoping en corruptie
Grupo Mexico SAB de CV	Vrijheid van vereniging
Indah Kiat Pulp & Paper Tbk PT	Landgebruik en biodiversiteit

Indonesia Asahan Aluminium Persero PT	Emissies, afvalwater en afval
Johnson & Johnson	Kwaliteit en veiligheid
MTN Group Ltd	Betrokkenheid bij entiteiten die mensenrechten schenden
Mattel Inc	Kwaliteit en veiligheid
McDonald's Corp	Arbeidsrechten
McKesson Corp	Consumentenbelangen
Medtronic PLC	Kwaliteit en veiligheid
PG&E Corp	Kwaliteit en veiligheid
PTT Exploration & Production PCL	Betrokkenheid bij entiteiten die mensenrechten schenden
PTT Oil & Retail Business PCL	Betrokkenheid bij entiteiten die mensenrechten schenden
Pan American Silver Corp	Relatie lokale gemeenschap
Petroleos Mexicanos	Bedrijfsactiviteiten die resulteren in negatieve gevolgen op mens en milieu
Rio Tinto Ltd	Relatie lokale gemeenschap
Samsung Electronics Co Ltd	Omkoping en corruptie
Sanofi	Kwaliteit en veiligheid
Sibanye Stillwater Ltd	Gezondheid en veiligheid op het werk
Starbucks Corp	Vrijheid van vereniging
Stryker Corp	Kwaliteit en veiligheid
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	Omkoping en corruptie
Teleperformance	Vrijheid van vereniging
Tencent Holdings Ltd	Betrokkenheid bij entiteiten die mensenrechten schenden
Tesla Inc	Discriminatie en intimidatie
Thermo Fisher Scientific Inc	Betrokkenheid bij entiteiten die mensenrechten schenden
Top Glove Corp Bhd	Arbeidsrechten
UBS Group AG	Bedrijfsethiek
UPL Ltd	Emissies, afvalwater en afval
Uber Technologies Inc	Gegevensprivacy- en beveiliging
Westpac Banking Corp	Witwassen
Yes Bank Ltd	Bedrijfsethiek

